

УДК 351:005.1

*В. А. Колесник,
спеціаліст відділу представництва при виконанні судових рішень
Департаменту підтримання обвинувачення та представництва інтересів держави в суді
Генеральної прокуратури України*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗГЛЯДУ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ: ПУБЛІЧНО- УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

*V. Kolesnyk
Specialist of the Department of Prosecution and Representation of the State in the Court of the
Prosecutor General's Office of Ukraine*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PREREQUISITES FOR THE CONSIDERATION OF PUBLIC LAW DISPUTES: PUBLIC AND MANAGEMENT ASPECTS

У статті обґрунтовано теоретико-методологічні передумови розгляду публічно-правових спорів у сфері державного управління, виявлено природу публічно-правових спорів через його ознаки, предметну складову, категорійний апарат у сфері публічного управління.

Зокрема, виявлено сутнісні ознаки публічно-правових спорів, а саме: управлінські правовідносини, які є передумовою виникнення публічно-правового конфлікту; наявність суб'єкта, наділеного владними повноваженнями для здійснення управлінських функцій; наявність об'єкта, тобто предмету публічно-правового спору; правовідносини, які виникають між сторонами спору; здійснення державного управління, діяльності суб'єкта владних повноважень, усіх сторін публічно-правових спорів на основі чинного законодавства; порушення управлінських правовідносин, яке може відбуватися у різному функціональному полі, галузевому спрямуванні, що викликає необхідність регулювання спорів у відповідності до сфер судочинства.

У методологічному контексті до розробки поняття публічно-правового спору, процесу його розгляду використано процесний аналіз, який вивів певні положення щодо теоретичних передумов виникнення публічно-правового спору, за допомогою чого були сформовані схеми функціонування причино-наслідкових зв'язків. Зазначено, що теорія публічного управління синтезує низку функцій, які впливають на формування методологічної бази для розглядів публічно-правового спорів, а саме: інформаційну, прогностичну, системоутворюючу, синергетичну тощо. Залучено синергетичний підхід до аналізу сутності публічно-правового спору, який здійснено на основі відкритості систем як публічного та державного управління, так і на відкритості процедур розгляду публічно-правових спорів.

Узагальнено основні поняття та категорії сфери розгляду публічно-правових спорів та враховано застосування міждисциплінарного підходу щодо формування категорійного апарату дослідження. Як підсумок, категорії поділені за функціональним критерієм: загальні категорії; категорії взаємовідносин; базові категорії; категорії для розкриття методів, форм; категорії законів.

The article substantiates theoretical and methodological prerequisites for consideration of public-law disputes in the sphere of public administration, reveals the nature of public-legal disputes through its features, subject component, categorical apparatus in the sphere of public administration.

In particular, the essential features of public-legal disputes were identified, namely: administrative legal relations, which are a prerequisite for the emergence of public-legal conflict; the presence of an entity endowed with authority to exercise managerial functions; the existence of an object, that is, the subject of a public law dispute; legal relations arising between the parties to the dispute; public administration, activity of the subject of power, all parties to public-legal disputes on the basis of the current legislation; breach of managerial relationships can occur in different functional fields, sectoral directions, which necessitates the regulation of disputes in accordance with the areas of justice.

In the methodological context, prior to the development of the concept of public-law dispute, the process of its consideration, a process analysis was used, which outlined certain provisions regarding the theoretical prerequisites for the emergence of a public-law dispute, through which the schemes of functioning of cause-and-effect relations were formed. It is stated that the theory of public administration synthesizes a number of functions that influence the formation of the methodological basis for the consideration of public-legal disputes, namely: information, prognostic, system-forming, synergistic, etc. A synergistic approach to the analysis of the nature of the public-legal dispute has been involved, which is based on the openness of the systems of both public and state administration, as well as on the openness of the procedures of consideration of public-legal disputes.

The basic concepts and categories of the sphere of public-litigation are summarized and the application of the interdisciplinary approach to the formation of the categorical apparatus of the research is taken into account. As a result, the categories are divided by functional criteria: general categories; categories of relationships; basic categories; categories for disclosing methods, forms; categories of laws.

Ключові слова: *публічне управління, публічно-правовий спір, методологія, міждисциплінарність, синергія, теорія публічного управління.*

Keywords: *public administration, public law dispute, methodology, interdisciplinarity, synergy, public management theory.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблематика дослідження знаходиться на межі сфери публічного управління та адміністративного права. Враховуючи природу, сутність та процесуальні особливості публічно-правових спорів, актуальним є вдосконалення методологічного, процесуального, нормативно-правового забезпечення питань розгляду публічно-правових спорів у практиці та науці публічного управління, адміністративного права. На сьогодні відсутнє комплексне систематизоване напрацювання цього наукового завдання. До прикладу, відсутні критерії формування змісту спірних правовідносин між учасниками публічно-правових конфліктів, тому часті випадки віднесення спорів до господарських. Виникають труднощі застосування адміністративного судочинства через відсутність виключних ознак, критеріїв поняття публічно-правовий спір, управлінських функцій, публічного інтересу, публічно-правового конфлікту та низки інших.

Невирішеною частиною загальною проблеми є визначення теоретико-методологічних передумов розгляду публічно-правових спорів у сфері публічного управління. Зокрема, невирішене наукове завдання взаємозв'язків категорій публічного управління та адміністративного права у контексті розробки категорійного апарату публічно-правових правовідносин.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПУБЛІКАЦІЙ

Природа публічно-правових спорів, їх застосування, співвідношення з іншими поняттями публічного, у тому числі державного, управління викладені у наукових працях В. Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, І.Л. Бородіна, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, Т.О.Мацелика, О.І. Миколенка, О.П. Рябченко та низки інших науковців.

Проблематика взаємозв'язків приватного та публічного права, їх розмежування, у тому числі у сфері публічно-правових правовідносин, представлена у працях О. А. Банчука, О. В. Батанова, С. О. Борисевич, В. О. Котюка, Т. О. Мацелик, В. М. Селіванова, О. Ф. Скакуна та інших науковців. Так, доктор юридичних наук, професор Миколенко О.І. пропонує при розмежуванні публічних і приватних відносин виділяти і враховувати такий критерій як відмінність суб'єктів відносин [1].

У контексті розкриття інституційних, процедурних, сутнісних ознак публічно-правових спорів, за основу взято нормативно-правові визначення Кодексу адміністративного судочинства України, зокрема щодо питань юрисдикції адміністративних судів, визначення публічно-правових спорів як спорів фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень, щодо предметів розгляду спорів як оскарження рішень сторін (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності) [2].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є розкриття теоретико-методологічних передумов розгляду публічно-правових спорів у сфері державного управління, обґрунтування сутності публічно-правових спорів через його ознаки, предметну складову, категорійний апарат у сфері публічного управління.

Об'єктом даного дослідження є суспільні відносини, пов'язані з вирішенням публічно-правових спорів. Предметом дослідження є теоретико-методологічні передумови розгляду публічно-правових спорів у сфері публічного управління.

Для цього поставлені такі завдання:

- розкрити сутнісні ознаки публічно-правових спорів;
- обґрунтувати теоретичні передумови розгляду публічно-правових спорів за допомогою сигергетичного, процесного та міждисциплінарного підходів;
- виявити категорійні взаємозв'язки, категорії для розгляду поняття «публічно-правовий спір» за міждисциплінарним підходом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблематика врегулювання конфліктів у сфері публічного управління є мало вивченою, адже виникають такі конфлікти у сфері побудови відносин між владою і суспільством, що є складними як по суті, так і для здійснення регулювання. Особливо гостро постає така ситуація у побудові та розвитку громадянського суспільства, в якому основні завдання влади по відношенню до суспільства є орієнтації управління на сервісній та обслуговуючій функції. Подальше врегулювання методологічних питань щодо розгляду публічно-правових необхідне для зменшення непорозуміння у розподілі влади, повноважень, відповідальності, функцій між державними та суспільними інституціям. Так, у 2009 році науковцями було актуалізовано та обґрунтовано потребу у нормативному врегулюванні методологічних питань щодо процесів здійснення вітчизняної державно-управлінської діяльності [3]. Потребує також доопрацювання нормативне врегулювання публічно-правових відносин в частині застосування адміністративної юрисдикції. Важливою умовою ефективності законодавчих змін є врегулювання кожного виду публічно-правових спорів окремими підзаконними актами з відповідним затвердженням повноважень та компетенції суб'єктів владних повноважень.

У сучасних системах публічного управління проходить зміщення балансу між державними і громадськими інституціями, з метою досягнення спільної мети, цілей та завдань. Публічна діяльність усіх суб'єктів здійснення публічної влади потребує інноваційних форм діяльності, визначення сфер та предметів діяльності кожного суб'єкта для ефективної роботи, розподілу функцій та компетенцій суб'єктів владних повноважень, становлення та закріплення їх статусів. Розгляд публічно-правових спорів передбачає наявність здійснення управлінських функцій суб'єктом владних повноважень, наявність статусу суб'єкта владних повноважень та його компетенцію, в межах якої виник конфлікт.

Відомо, що державне управління характеризується здійсненням управлінського впливу шляхом використання компетенцій виконавчої влади, а саме органів виконавчої влади та їх посадових осіб. Такий вплив можна здійснити через виконання законів, здійснення публічно-управлінських функцій.

Державне управління є складовою публічного управління, яке частково є складовою політичного управління, тобто є процесом реалізації публічних та політичних інтересів у суспільстві. Тому публічно-правові спори, в яких одним із учасників має бути суб'єкт владних повноважень, так чи інакше здійснюють захист публічного чи політичного інтересу, який стає предметом публічно-правового спору.

Державне управління вважається формою здійснення виконавчої влади, тому потребує застосування розмежування категорій, у відповідності до якого визначаються категорійний апарат у публічному та державному управлінні. Відповідно до методології віднесення категорій за принципом правового застосування, державне управління належить до категорій організаційно-правових, а виконавча влада до категорій політико-правових. Тому діяльнісний фактор буде проявлятися у державному управлінні у двох напрямках: як державно-управлінська діяльність та як діяльність виконавчої влади. За інституційним чинником суб'єктна складова у державному управлінні формується як органи виконавчої влади, державні службовці, інші посадові особи, суб'єкти владних повноважень.

За організаційно-правовим підходом основними принципами розгляду публічно-правових спорів є: дотримання норм адміністративного судочинства, захист прав та свобод сторін конфлікту, захист публічного інтересу; ієрархічність; організаційно-правовий характер; юрисдикційність дій суб'єктів.

Виділяють такі риси публічно-правових спорів у сфері державного управління:

- управлінські правовідносини є передумовою виникнення публічно-правового конфлікту, яких приводить до публічно-правового спору, адже за результатами здійснення державно-управлінської діяльності виникають конкретні, управлінські за змістом відносини;

- наявність суб'єкта, наділеного владними повноваженнями для здійснення управлінських функцій;

- наявність об'єкта управління, тобто предмету публічно-правового спору. Для виникнення управлінських відносин у них повинен брати участь також і об'єкт, на діяльність якого спрямовується державно-управлінська діяльність;

- правовідносини, які виникають між сторонами спору завжди є владними, а в умовах здійснення державно-управлінської діяльності - державно-владними, і тому цими владними повноваженнями наділена завжди одна сторона, а саме суб'єкт владних повноважень, який виступає однією із сторін публічно-правового спору;

- здійснення державного управління, діяльності суб'єкта владних повноважень, усіх сторін публічно-правових спорів має відбуватися на основі чинного законодавства;

- порушення управлінських правовідносин може відбуватися у різному функціональному полі, галузевому спрямуванні, що викликає необхідність регулювання спорів у відповідності до сфер судочинства.

При формуванні методологічної бази поняття публічно-правового спору, процесу його розгляду доцільно використати процесний аналіз, оскільки дослідження за допомогою цього методу дозволяє здійснити аналіз як загальний процес відношень та зв'язків між сторонами спору, так і наявності більш конкретних процесів, які виникають під час виникнення конфлікту, публічно-правового спору, його розв'язання, що й складатиме його змістову сутність. Процесний аналіз для дослідження поняття публічно-правового спору доцільно використати у таких напрямках:

- наявність зв'язків між сторонами публічно-правового спору;

- процесуальна частина розгляду публічно-правового спору;

- процеси, пов'язані з реалізацією компетенцій сторін публічно-правового спору, у тому числі реалізації повноважень суб'єктами владних повноважень;

- наявність функціональних розмежувань між приватним та публічним правом;

- процесуальне встановлення повноважень сторін публічно-правового спору;

- інші процесуальні процеси, пов'язані з діяльністю сторін публічно-правового спору, реалізацією їх компетенцій.

Застосовуючи процесний аналіз до теоретичних передумов виникнення публічно-правового спору, вибудовуємо схему функціонування причинно-наслідкових зв'язків у такому відношенні: «ціль – відповідальність», «функція – відповідальність», «обов'язки – відповідальність», «предмет спору – компетенція – повноваження». Результатом процесуального розгляду публічно-правового спору є встановлення компетенції сторін, їх відповідальності, зв'язку між управлінськими функціями, компетенцією та відповідальністю.

Застосовуючи міждисциплінарний синтез, виявляємо та використовуємо загальні закономірності з різних галузей, зокрема з адміністративного права, приватного та публічного права, публічного управління. Теорія публічного управління синтезує низку функцій, які впливають на формування методологічної бази для розглядів публічно-правових спорів, а саме: інформаційна, прогностична, системоутворююча, синергетична тощо. Конкретнонаукова методологія додає методи інших наук у публічне управління, які є необхідні для методологічної розробки багатьох понять. Зокрема, залучення методів оціночних суджень, експертних оцінок, стандартизації, інтегральності, уніфікації, лінійності та низки інших формує міждисциплінарність у розробці публічно-правових спорів, сприяє автоматизації вирішення методологічних завдань, систематизації методологічних матеріалів з розробки різних понять з різних галузей.

Залучення синергетичного підходу до аналізу сутності публічно-правового спору базується на основі відкритості систем як публічного та державного управління, так і на відкритості процедур розгляду публічно-правових спорів. Особлива ознака синергетичного підходу – самоорганізація, і як теорія самоорганізації, вона полягатиме в принципах реалізації публічної влади як передумов до самоорганізації влади загалом. Тому предмети розгляду публічно-правових спорів – наприклад, захист публічного інтересу, надання публічних послуг, розмежування повноважень суб'єктів владних повноважень тощо - виступатимуть формуючими елементами у процесах самоорганізації як методу для розгляду публічно-правових спорів.

Для формування теоретико-методологічних передумов розгляду публічно-правових спорів у сфері державного управління вибрано основоположну базу, за якою категорії пов'язані за такою схемою (рис.1):

Критерії відношення категорій за:	Категорії вищої ланки:	Категорії, похідні від вищої ланки:
приватно-публічною ознакою:	категорії права	категорії публічного права
управлінською ознакою:	категорії публічного управління	категорії адміністративного права (державного управління)
ознакою відносин:	категорії правовідносин	категорії публічно-правових правовідносин
процесуальною ознакою:	категорії адміністративного судочинства	категорії розгляду публічно-правових спорів

Рис 1. Взаємозв'язки категорій поняття «публічно-правовий спір»: міждисциплінарний підхід.

На рис.1 показано критерії, за якими відбуваються зв'язки категорій відповідних ланок. Отже, за критерієм розподілу належності до приватного чи публічного права виокремлено сферу публічного права. Відомо, що чіткі критерії розмежування приватного та публічного права відсутні, також це проявляється і в адміністративному судочинстві при розгляді публічно-правових спорів.

За управлінською ознакою категорії вищого порядку будуть знаходитися у сфері публічного управління, а категорії адміністративного права (зокрема сфери державного управління) входять у їх склад. На цьому етапі також застосовуються категорії господарського, цивільного та інших видів права, які мають бути розмежовані за галузевою чи предметною ознакою. Тому передумовою до виникнення публічно-правових спорів часто є предмети інших, аніж адміністративного, прав, які на даному етапі не були виокремлені за управлінською ознакою, а, наприклад, за предметною. Це породжує плутанину щодо формування справ, щодо організації та порядку віднесення справ до адміністративних, щодо загалом застосування адміністративної юрисдикції.

Наступна ознака – ознака відносин сторін публічно-правових спорів, за якою виокремлено з категорії правовідносин - категорії публічно-правових правовідносин. Відомо, що передумовою виникнення публічно-правових спорів є публічно-правові правовідносини. Такі відносини характеризуються процесуальною ознакою, за якою в подальшому відбувається адміністративне судочинство. Тобто, безпосередньо можна переходити до процедурних питань розгляду публічно-правових спорів, застосування та розробок щодо їх методичного забезпечення.

Отже, теорія публічного управління та адміністративного права має такі блоки категорійного апарату, які формують теоретико-методологічну базу розгляду публічно-правових спорів (за критерієм вибору категорій вищої ланки):

- категорії права;
- категорії публічного управління;
- категорії правовідносин;
- категорії адміністративного судочинства.

Відповідно, визначено категорії, які є похідними від вищої ланки, входять у неї як складові, але при цьому надають більше конкретного змісту для категорійного апарату:

- категорії публічного права;
- категорії адміністративного права, державного управління;
- категорії публічно-правових правовідносин;
- категорії розгляду публічно-правових спорів.

Таким чином, базою формування категорійного апарату щодо розгляду публічно-правових спорів є усі зазначені види категорій та їх складові елементи. Узагальнюючи основні поняття та категорії сфери розгляду публічно-правових спорів, враховуючи застосування міждисциплінарного підходу щодо формування категорійного апарату дослідження, виявляється доцільним поділити категорії за функціональним критерієм, за яким сформуємо наступні категорії у сфері розгляду публічно-правових спорів:

- загальні категорії (публічне право, адміністративне право, публічне управління, державне управління, публічно-правовий спір, суб'єкт владних повноважень, фізична особа як сторона публічно-правового спору, юридична особа як сторона публічно-правового спору, публічно-правовий конфлікт, публічний інтерес);
- категорії взаємовідносин (публічно-правові правовідносини, відповідальність, координаційні відносини, субординаційні відносини);
- базові категорії (сутність публічно-правових спорів, їх мета; предмети розгляду публічно-правових спорів; суб'єкти розгляду; процедура розгляду; результати розгляду);
- категорії для розкриття методів, форм (механізми публічно-правових спорів, медіація, адміністративний договір, державний примус, рішення, дія, бездіяльність);
- категорії законів (принципи застосування публічно-правових спорів, закономірності розгляду, законодавча база).

До розгляду публічно-правового спору призводить виникнення публічно-правового конфлікту, предметом якого виступатимуть приватні чи публічні інтереси сторін спору. Враховуючи, що однієї із сторін

публічно-правового спору є суб'єкт владних повноважень, а іншою стороною приватні чи юридичні особи, між ними виникатимуть публічно-правові відносини. А предмет конфлікту знаходитиметься у площині реалізації прав та обов'язків, які закріплені певною матеріальною нормою.

До предмету розгляду публічно-правових спорів належать:

- публічні та приватні інтереси та права;
- компетенція органів публічної (державної та самоврядної) влади та їх посадових осіб;
- дія, бездіяльність, рішення суб'єктів публічно-правових відносин.

Як сутнісні характеристики публічно-правових спорів застосуємо ст. 19 Кодексу Адміністративного судочинства України, якою визначено юрисдикцію адміністративних судів, яка охоплює:

- спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності;
- спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;
- спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень, а також спори, які виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів;
- спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених законом;
- спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму [3].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На підставі здійсненого дослідження та відповідно до поставлених завдань визначено висновки:

1. У статті виявлено сутнісні ознаки публічно-правових спорів, а саме: управлінські правовідносини, які є передумовою виникнення публічно-правового конфлікту; наявність суб'єкта, наділеного владними повноваженнями для здійснення управлінських функцій; наявність об'єкта, тобто предмету публічно-правового спору; правовідносини, які виникають між сторонами спору; здійснення державного управління, діяльності суб'єкта владних повноважень, усіх сторін публічно-правових спорів на основі чинного законодавства.

2. При формуванні методологічної бази поняття публічно-правового спору, процесу його розгляду використано процесний аналіз, який вивів певні положення щодо теоретичних передумов виникнення публічно-правового спору, за допомогою чого були сформовані схеми функціонування причинно-наслідкових зв'язків.

Зазначено, що теорія публічного управління синтезує низку функцій, які впливають на формування методологічної бази для розглядів публічно-правових спорів, а саме: інформаційна, прогностична, системоутворююча, синергетична тощо. Використано конкретнонаукову методологію, зокрема, запропоновано залучити методи оціночних суджень, експертних оцінок, стандартизації, інтегральності, уніфікації, лінійності та низки інших, що й сформує міждисциплінарний підхід у розробці поняття публічно-правових спорів, сприятиме автоматизації вирішення методологічних завдань та систематизації методологічних матеріалів з розробки різних понять з різних галузей. Залучення синергетичного підходу до аналізу сутності публічно-правового спору здійснено на основі відкритості систем як публічного та державного управління, так і на відкритості процедур розгляду публічно-правових спорів. Проаналізовано можливості застосування підходу щодо предметів розгляду публічно-правових спорів – наприклад, захист публічного інтересу, надання публічних послуг, розмежування повноважень суб'єктів владних повноважень тощо - як формуючих елементів у процесах самоорганізації як методу для розгляду публічно-правових спорів.

3. Для формування теоретико-методологічних передумов розгляду публічно-правових спорів у сфері державного управління вибрано основоположну базу, за якою категорії пов'язані за такою схемою: за ознакою взаємозв'язків; за категорією вищої ланки, та похідними від них. Виявлено категорійні взаємозв'язки, категорії для розгляду поняття «публічно-правовий спір» за міждисциплінарним підходом. За функціональною ознакою взаємозв'язків виокремлено такі критерії: приватно-публічна ознака; управлінська ознака; ознака відносин; процесуальна ознака.

Узагальнюючи основні поняття та категорії сфери розгляду публічно-правових спорів, враховуючи застосування міждисциплінарного підходу щодо формування категорійного апарату дослідження, виявляється доцільним поділити категорії за функціональним критерієм, за яким запропоновано наступні категорії у сфері розгляду публічно-правових спорів: загальні категорії; категорії взаємовідносин; базові категорії; категорії для розкриття методів, форм; категорії законів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.

1. Миколенко О.І. Поділ національного права на публічне та приватне право та його теоретичне та практичне значення // Правова держава. – Вип.23. - 2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/8867/1/58-64.pdf>

2. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України; Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

3. Карпа М.І. Дудник А. Основні складові публічної служби: тенденції розвитку // Демократичне врядування: зб.наук.пр. ЛРІДУ – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009. – Вип. 3. – http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2009_3/fail/+Karpa.pdf

4. Конституція України : Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № № 40-44. - Ст.356. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

6. Тихомиров Ю.А. Курс адміністративного права и процесса. – М., 1998. - с.216.

7. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К. : Укр. енцикл., 1998.

REFERENCES.

1. Mykolenko, O.I. (2016), “Separation of national law into public and private law and its theoretical and practical significance”, *Pravova derzhava*, vol. 23, available at: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/8867/1/58-64.pdf> (Accessed 25 June 2018).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2005), “The Code of Administrative Proceedings of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (Accessed 25 June 2018).

3. Karpa, M.I. and Dudnyk, A. (2009), “The main components of public service: development trends”, *Demokratychnе vriaduvannia: zb.nauk.pr. LRIDU*, vol. 3, available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2009_3/fail/+Karpa.pdf (Accessed 25 June 2018).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “The Constitution of Ukraine”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/en/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 25 June 2018).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), “The Civil Code of Ukraine”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (Accessed 25 June 2018).

6. Tykhomyrov, Yu.A. (1998), *Kurs admynystratyvnoho prava y protsessa* [Course of Administrative Law and Procedure], Moscow, Russia.

7. Shemshuchenko, Yu. S. (1998), *Yurydychna entsyklopediia: v 6 t.* [Legal Encyclopedia in 6 vol.], Ukr. entsykl., Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2018 р.